YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI TO‘LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI 32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME’YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI 42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARNING ROLI 47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO‘LOVLAR TIZIMI TAHLILI 53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolniyazov Murodbek Madiyarovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O‘ZGARISHLAR 59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi

MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN’IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI 64
Namazov Gafur Shokulovich

BALIQCHILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O‘RNI 69
Beglayev Uchqun Xurramovich

KAMBAG‘ALLIK FENOMENINING IJTIMOIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI 75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO‘NALISHLARI 81
Artikova R.A.

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO‘LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG‘INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA’SIRI 88
Ibragimov G‘anijon G‘ayratovich

STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN 93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ 99
Айматова Фарида Хуразовна

KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 107
Shukurillaev Jahongir Botir o‘g‘li

DEHQON XO‘JALIKLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 113
Xakimov Zafar Ibragimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 124
Muhammadieva Nodira

SUN’IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA) 131
Santjar Abdumurodovich Sattorov

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI 139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna

МУНДАРИЖА СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI 144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna

MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOYILLARI VA MEXANIZMLARI 152
Alikulov Samar Abdurashidovich

TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI 159
Karimova Shaxnoza Uktamovna

RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI 165
Ruziyeva Barno Yadgarovna

ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ 172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 177
Matmuratova Nasiba Azatovna

OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI 181
Pulatov Abdulla

INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI 185
Nazarov Aziz Avazovich

ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ 190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI 197
Omonova Nafisa Qahramon qizi

MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION 200
Ahrorova Asila

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI 207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna

INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI 212
Tursunov Rasul Tairovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ 218
Эргашева Феруза Насруллаевна

ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN 226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna

THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY 231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI 238
Saodat Sadriddinova

OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 243
Saida Xabibullayeva

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO‘RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH 252
Kudratova Iroda Turdibayevna

QISHLOQ XO‘JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI 257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich

FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI 260
Sottarov Abduvali Umirqulovich

BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O‘RNI 266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 272
Rahmanova Sitora Bahodir qizi

SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich

IQTISODIY O‘SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH 283
Turopova Nigora Xolmurod qizi

QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSIYALASH VA MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA) 286
Maxamadiyev Turg‘unboy Jumabayevich

O‘ZBEKISTONDA XO‘JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH 292
Valijonov Akmaljon

IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR 296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich

O‘ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLIYANING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 303
Safarmurodova Marjona To‘raqulovna

МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА 308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович

QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO‘LLARI 311
Uralov Eliboy Omonovich

INNOVATSION VA AN’ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO‘CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI 316
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich

EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH 320
Safarova Muxabbat Radjabovna

IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O‘SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO‘RSATKICHLARI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK 324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

KO‘CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI 331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o‘g‘li

TURIZM XIZMATLARINI KO‘RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O‘TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI 339
G‘afforov Ilhomjon Ilyosjonovich

QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI 343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna

KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI 351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI 357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich

BARQAROR QISHLOQ XO‘JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI 362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich

SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov

O‘ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi

SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi

SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA “YASHIL” INVESTITSIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 386
Ibragimov Zaxid Taxirovich

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна

AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQARISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH 401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich

IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 409
Oripova Saodat Mirfotix qizi

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHIYATINI OSHIRISH 414
Xolboyeva farangiz xayrulloyevna

SUN’IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA’LIM JARAYONIDAGI O‘RNI 419
To‘xtamisheva Dilrabo Shermonovna

MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 424
Kalenov K.T.

HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG‘IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI 428
Ergasheva Aziza

NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O‘ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI 436
Tohirov Jahongir Muzaffar o‘g‘li

WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN’S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS 445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee

O‘ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA’MINLASH YO‘LLARI 454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich

TO‘QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO‘LLARI 464
Hamroyev Sherzod Axtamovich

SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI 471
Hasanov Sh. Sh.

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА 482
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи

TEMIR YO‘L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 488
Orifova Ximoyat Shovkat qizi

O‘ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO‘LLARI 494
Raximova Dilfuza Mirzakasimovna

O‘ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH 503
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna

MINTAQAVIY IQTISODIY O‘SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA 509
Sattorov Sanjar Abdumurodovich

XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA’SIRI: O‘ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O‘RTA BIZNES MISOLIDA 518
Yuldashov Aziz

RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 522
Boboyev L. Kadrxo‘ja Djuraxodjayevich

XODIMLARNI O‘QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO‘NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA) 528
Sattorov Ramziddin Shovxiddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI 533
Yangiboyev Sardor Ernazar o‘g‘li

O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQARISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO‘LLASHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI 542
Nabiyeva Nilufar Olim qizi

МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ 548
Тен Марина Владимировна

РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 555
Каюмова Гузел Иброхимхановна

QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 562
Yahyoyev To‘lqin Ismatulla o‘g‘li

IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEXANIZMLARI 566
Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi

QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 572
Toshimov Azizbek Hakimovich

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 576
Muradova Dildora Abdusalimovna

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI 581
Norova Nozima Nabiyevna

ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ 588
Алиева С.С.

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O‘ZARO BOG‘LIQLIGI 594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o‘g‘li

HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI 599
Azimova Maxfuza Rashidovna

ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 604
Пирназаров Шоназар Махтовович

RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O‘ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIRI 608
Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o‘g‘li, Saydullayev Azamat Jo‘raqul o‘g‘li

SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH 615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich

O‘ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O‘TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 620
Hayitov Jamshid Xolboyevich

LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI 625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich

LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI 629
Utemuratov Sadik Muratovich

IQLIM O‘ZGARISHI VA RESURSLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH 633
Rasulova Nigora Yusupovna

ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД 637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович

ADAM SMIT IQTISODIY G‘OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI 641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich

SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI 646
Baytanov O‘ralboy Miraqul o‘g‘li

SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY 651
M. Sh. Rakhimova

SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEXANIZMLAR VA O‘ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR 655
To‘qumbetov Og‘abek Shavkat o‘g‘li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna

TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O‘RNI VA AHAMIYATI 661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich

IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS 666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich

AHOLINI UY-JOY BILAN TA’MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI 674
Xannarov Komiljon Karimovich

INVESTITSIYA KO‘CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА 687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD 694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi

SUG‘ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 699
Elomonov Ro‘zimurod Doniyor o‘g‘li, Abdug‘aniyev Otabek Allajonovich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ 704
Р. И. Хакимов

TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR 713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna

O‘ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI 718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich

BANKLARNING IJTIMOIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI 722
Berdiyev Akram O‘ktamovich

CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI 728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich

AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 735
Atayev Jaxongir Erkinovich

KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG‘LIQ MOLIYAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI 740
Mehriyev Sobit Sayim o‘g‘li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich

GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN 746
Susanna S. Alieva

RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 753
Marupov Qobil Komilovich

МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ 758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна

O‘ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG‘BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.

AKSIZ SOLIG‘INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O‘RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI 769
Nazarova Rushana Ravshan qizi

MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA’MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA 774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich

HUDUDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO‘RSATKICHLARNING KO‘P O‘LCHOVLI TAHLILI 781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ГЕРМАНИИ 788
Артикова Шохида Ильясовна

“YASHIL” TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA KORXONALAR MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI 793
Rasulova Nigora Nematovna

MINTAQA IQTISODIYOTIDA ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO‘NALISHLARI 799
Sultanova Aziza Baxtiyar qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONALARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH ORQALI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 802
Aminova Shaxnoza Aziz qizi

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA ULARNI BAHOLASH USULLARI 807
Nazirova Sayyora Baxtiyorovna, Qulmamatova Barno Omonovna, Sharifova Nargiza Djurayevna

MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETISHNING O‘ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKKA TA’SIRI 811
Murodova E’zoza Maqsud qizi

QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI TA’MINOT ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: ISHLASH MEXANIZMI VA ALGORITMINI ISHLAB CHIQISH 816
Umarov Bobur Murtazoyevich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA’MINLASH 822
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich

AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI 829
Boltayev Nurali Shiramatovich

MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASI XIZMATLAR SIFATI BILAN BOG‘LIQ IQTISODIY KO‘RSATKICHLAR 838
Suyunov R. G‘.

ПРОБЛЕМЫ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ 844
Джулибеков Нурмат Каршибекович, Жулиева Гулноз Юлдашевна

BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ASOSLARI 849
Yoqubjanov Muminmirzo Nosirjon o‘g‘li, Erkinxojiyev Ismoiljon

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINING ZAMONOVIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI, AHAMIYATI VA UNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI 853
Ernazarov Gulam Bekbaevich

SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI 860
Mirzokirov Mirramizjon Mirxoshim o‘g‘li

ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ 867
Урунова Мафтуна Гайратовна

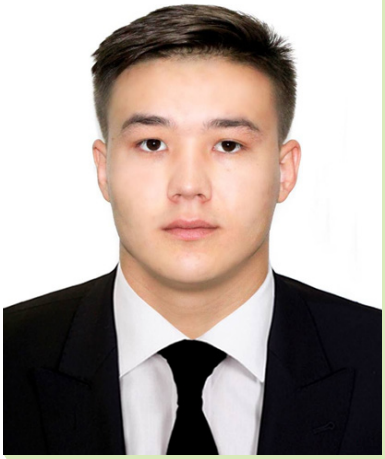
АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИКИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ И ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ 871
Некова Фатима Борисовна

MINTAQA SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA KLASTERLASH VA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING AHAMIYATI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 876
Abdinazarov Xusan Shaymanovich

TEMIR YO‘L TRANSPORTI TIZIMINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY TASHKILIY-IQTISODIY USULLARDAN FOYDALANISH 882
Kayumov Z.O.

O‘ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA’SIRI MEXANIZMI 887
Matrizayev Zafar Gulimboy o‘g‘li, Viqorjon Bahriddinov Akbar o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA’SIRI MEXANIZMI

Matrizayev Zafar Gulimboy o‘g‘li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Makroiqtisodiyot yo‘nalishi, 2-kurs magistrantizmatrizaev@gmail.com

Ilmiy rahbar:
Viqorjon Bahriddinov Akbar o‘g‘li
PhD, Makroiqtisodiy siyosat va prognozlashtirish kafedrasi dotsenti
0000-0002-9169-5316

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida valyuta kursining shakllanish mexanizmi va uning iste’mol narxlari indeksiga ta’siri ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalarida valyuta kursi o‘zgarishlarining inflyatsion jarayonlarga ta’sir qilish kanallari, jumladan, import narxlari, xarajatlar va kutilmalar mexanizmlari tahlil etilgan. Maqolada milliy valyuta kursining o‘zgarishi va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda pul-kredit siyosatining roli baholanadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, valyuta kursidagi o‘zgarishlar inflyatsiya darajasiga tezkor va uzoq muddatli ta’sir ko‘rsatadi, bu esa pul-kredit tartibga solish samaradorligini yanada oshirish zarurligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: valyuta kursi, inflyatsiya, devalvatsiya, pul-kredit siyosati, iqtisodiy barqarorlik, import narxlari, transmissiya mexanizmi.

Abstract. This article examines the mechanism of exchange rate formation in the Republic of Uzbekistan and its impact on the consumer price index. The research findings analyze the channels through which exchange rate changes affect inflationary processes, including import prices, cost mechanisms, and expectations. The article evaluates the role of monetary policy in exchange rate fluctuations of the national currency and in ensuring economic stability. The results show that exchange rate changes have both rapid and long-term effects on the inflation rate, indicating the need to further improve the effectiveness of monetary regulation.

Key words: exchange rate, inflation, devaluation, monetary policy, economic stability, import prices, transmission mechanism.

Аннотация. В данной статье рассматривается механизм формирования валютного курса в Республике Узбекистан и его влияние на индекс потребительских цен. В результатах исследования анализируются каналы воздействия изменений валютного курса на инфляционные процессы, включая импортные цены, механизмы затрат и ожиданий. В статье оценивается роль денежно-кредитной политики в изменении курса национальной валюты и обеспечении экономической стабильности. Результаты показывают, что колебания обменного курса оказывают быстрое и долгосрочное влияние на уровень инфляции, что указывает на необходимость дальнейшего повышения эффективности денежно-кредитного регулирования.

Ключевые слова: валютный курс, инфляция, девальвация, денежно-кредитная политика, экономическая стабильность, импортные цены, трансмиссионный механизм.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotda valyuta kursi makroiqtisodiy barqarorlikning muhim ko‘rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Milliy valyutaning xalqaro bozorlardagi qadri mamlakatning tashqi savdo muvozanati, kapital oqimi va iqtisodiy o‘sish sur’atlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida valyuta-kurs tizimini isloh qilish yo‘lida muhim qadamlar tashladi va 2017-yildan boshlab milliy valyuta erkin suzib yuruvchi kurs rejimiga o‘tkazildi. Bu esa bozor mexanizmlarining valyuta kursini shakllantirishdagi rolini yanada kuchaytirdi [1]. Valyuta kursini liberallashtirish jarayonlari O‘zbekiston iqtisodiyotida muhim o‘zgarishlarga olib keldi va bu o‘zgarishlar nafaqat tashqi savdo faoliyatiga, balki ichki narx shakllanish mexanizmlariga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatdi.

Valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik nazariy va amaliy jihatdan ko‘plab tadqiqotlar mavzusi bo‘lib kelgan. Klassik iqtisodiy nazariyada valyuta kursining o‘zgarishi import qilinadigan tovarlar va xizmatlar narxlariga bevosita ta’sir ko‘rsatishi orqali iste’mol narxlari indeksining o‘zgarishiga olib keladi. Bu jarayon “pass-through” effekti deb ataladi [2]. Biroq ushbu ta’sirning darajasi va tezligi har bir mamlakatning iqtisodiy tuzilishi, import ulushi, pul-kredit siyosati samaradorligi hamda iqtisodiy subyektlarning kutilmalariga bog‘liq bo‘ladi. O‘zbekiston iqtisodiyotida valyuta kursining inflyatsiyaga ta’sir mexanizmini o‘rganish ayniqsa dolzarb hisoblanadi, chunki so‘m kursining 2017-yilda erkinlashtirilishi va keyingi yillardagi o‘zgarishlari milliy iqtisodiyotda sezilarli inflyatsion bosimlarni yuzaga keltirdi [3].

Tadqiqotning dolzarbligi O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan olib borilayotgan pul-kredit siyosati samaradorligini yanada oshirish zarurligi bilan belgilanadi. Inflyatsiyani maqsadli darajada ushlab turish zamonaviy markaziy banklar faoliyatining asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqsadga erishish uchun valyuta kursi o‘zgarishlarining inflyatsion jarayonlarga qanday va qanchalik tez ta’sir etishini chuqur tushunish muhimdir [4]. Bundan tashqari, valyuta kursidagi o‘zgarishlarning narxlar barqarorligiga ta’sirini aniqlash pul-kredit tartibga solish vositalarini to‘g‘ri tanlash va iqtisodiy prognozlarni yanada aniqlashtirish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlik ko‘plab xalqaro tadqiqotlar mavzusi bo‘lib kelgan. Mundell-Fleming modeli ochiq iqtisodiyotlarda valyuta kursi o‘zgarishlarining agregat talab va narx darajalariga ta’sirini ko‘rsatadi. Ushbu nazariyaga ko‘ra, milliy valyutaning qadrsizlanishi eksportni rag‘batlantiradi, importni qimmatlashtiradi va natijada ichki narx darajasining oshishiga olib keladi [5]. Dornbusch modeli doirasida esa valyuta kursining haddan tashqari reaksiya (overshooting) mexanizmi tahlil qilingan bo‘lib, qisqa muddatda valyuta kursi o‘zgarishlari uzoq muddatli muvozanat darajasidan yuqori bo‘lishi mumkinligi ko‘rsatilgan. Bu esa inflyatsion kutilmalarning kuchayishiga olib keladi [2]. Zamonaviy tadqiqotlarda valyuta kursining inflyatsiyaga o‘tish koeffitsiyenti — exchange rate pass-through (ERPT) tushunchasi keng qo‘llaniladi. Ushbu koeffitsiyent mamlakatning tashqi savdo ochiqligi, import tarkibi va pul-kredit siyosati barqarorligiga bog‘liq ekanligi aniqlangan.

O‘zbekiston kontekstida valyuta-kurs siyosati mustaqillik davrida bir necha bosqichlarni bosib o‘tdi. 1994–2017-yillar oralig‘ida O‘zbekistonda qat’iy tartibga solinadigan valyuta-kurs tizimi amal qilgan bo‘lib, rasmiy va norasmiy bozor kurslari o‘rtasida sezilarli tafovut kuzatilgan [1]. Ushbu holat iqtisodiy samaradorlikka, investitsion muhitga va moliyaviy resurslar taqsimotiga ta’sir ko‘rsatgan. 2017-yil 5-sentyabrda amalga oshirilgan valyuta liberallashtirish chorasi milliy valyutaning bir martalik sezilarli qadrsizlanishiga olib keldi — so‘m kursi United States dollarga nisbatan deyarli ikki baravar pasaydi [3]. Ushbu devalvatsiya inflyatsion bosimlarning kuchayishiga sabab bo‘ldi va 2017-yil oxirida inflyatsiya darajasi 14–15 foizga yetdi. Keyingi yillarda O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki pul-kredit siyosatini qat’iylashtirish orqali inflyatsiyani nazorat ostida ushlab turishga erishdi va 2019–2020-yillarda inflyatsiya 12–15 foiz atrofida barqarorlashdi [6].

Xalqaro tajribalar valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlik mamlakatning iqtisodiy xususiyatlariga bevosita bog‘liqligini ko‘rsatadi. Rivojlangan mamlakatlarda ERPT koeffitsiyenti nisbatan past bo‘ladi. Bu ularning import ulushining kamligi, pul-kredit siyosatining mustahkamligi va narxlarning moslashuvchanligi bilan izohlanadi [7]. Rivojlanayotgan mamlakatlarda esa ushbu koeffitsiyent yuqori bo‘ladi, chunki import ulushi katta, milliy valyuta kursi ko‘proq o‘zgaruvchan va inflyatsion kutilmalar yuqori bo‘ladi. O‘zbekiston iqtisodiyoti ham rivojlanayotgan mamlakatlar guruhiga kiradi va import ulushi yalpi ichki mahsulotning 30–35 foizini tashkil etadi. Bu esa valyuta kursi o‘zgarishlarining inflyatsiyaga ta’sirini kuchaytiradi [8].

Valyuta kursining inflyatsiyaga ta’sir mexanizmlari uchta asosiy kanal orqali amalga oshadi. Birinchidan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir kanali import qilinadigan tovarlar va xizmatlar narxining milliy valyutadagi qiymati oshishi orqali yuzaga keladi. Bu eng tezkor ta’sir kanali hisoblanadi. Ikkinchidan, bilvosita xarajatlar kanali import qilinadigan xomashyo va oraliq mahsulotlar narxining oshishi orqali ichki ishlab chiqarish xarajatlarini

ko‘paytiradi va narxlarning ikkilamchi o‘sishiga olib keladi. Uchinchidan, kutilmalar kanali inflyatsion kutilmalarni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Agar iqtisodiy subyektlar valyuta kursining qadrsizlanishi davom etadi deb kutsa, ular narxlarni oldindan oshiradi va bu o‘z-o‘zini tasdiqlovchi mexanizmni yuzaga keltiradi [4].

O‘zbekistonda valyuta kursining inflyatsiyaga ta’sirini o‘lchash bo‘yicha bir nechta tadqiqotlar amalga oshirilgan. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki ekspertlari tomonidan o‘tkazilgan tahlillar 2017-yilgi devalvatsiyadan keyin ERPT koeffitsiyenti 0,3–0,4 atrofida ekanligini ko‘rsatadi. Bu valyuta kursining 10 foizga o‘zgarishi inflyatsiyani 3–4 foizga o‘zgartirishi mumkinligini anglatadi [9]. Biroq ushbu ta’sir vaqt o‘tishi bilan pasayadi va keyingi yillarda markaziy bankning inflyatsiyani maqsadli nazorat qilish siyosati ERPT koeffitsiyentining kamayishiga xizmat qildi. Xalqaro moliya institutlari ham O‘zbekiston uchun shunga o‘xshash xulosalarni ilgari surib, valyuta kursi barqarorligini ta’minlash inflyatsiyani nazorat qilishda muhim omil ekanligini ta’kidlagan [10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda qo‘llanilgan metodologiya adabiyotlar tahlili va mavjud statistik ma’lumotlarni taqqoslash asosida shakllantirildi. Tadqiqot jarayonida makroiqtisodiy nazariyalarning valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikka oid yondashuvlari o‘rganildi. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki va Davlat statistika qo‘mitasi tomonidan e’lon qilingan rasmiy ma’lumotlar tahlil qilindi hamda xalqaro tashkilotlar, jumladan, International Monetary Fund va World Bank hisobotlari ko‘rib chiqildi.

Tahlil usullari sifatida taqqoslash, tizimli yondashuv, tarixiy tahlil va iqtisodiy-statistik tahlil qo‘llanildi. Ushbu usullar valyuta kursi o‘zgarishlarining inflyatsion jarayonlarga ta’sirini aniqlash, ularning dinamikasini baholash hamda pul-kredit siyosati samaradorligini tahlil qilish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O‘zbekistonda valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikni tahlil qilish uchun 2017–2023-yillardagi ma’lumotlardan foydalanildi. Ushbu davr mamlakatda valyuta bozorini liberallashtirish, pul-kredit siyosatini takomillashtirish va inflyatsiyani nazorat qilish bo‘yicha muhim o‘zgarishlar bilan tavsiflanadi. Ayniqsa, 2017-yilda milliy valyuta kursining erkinlashtirilishi va keyingi yillardagi kurs o‘zgarishlari inflyatsion jarayonlarga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, valyuta kursidagi o‘zgarishlar va inflyatsiya darajasi o‘rtasida yaqin bog‘liqlik mavjud. Milliy valyutaning qadrsizlanishi import qilinadigan tovarlar va xizmatlar narxining oshishiga, bu esa iste’mol narxlari indeksining o‘sishiga olib kelgan. Shu bilan birga, keyingi yillarda pul-kredit siyosatining qat’iylashtirilishi va inflyatsion kutilmalarni boshqarish bo‘yicha choralar valyuta kursining narxlarga ta’sirini nisbatan kamaytirishga xizmat qildi.

Quyidagi 1-jadvalda Uzbekistanda valyuta kursi va inflyatsiya ko‘rsatkichlarining 2017–2023-yillardagi dinamikasi keltirilgan.

1-jadval. O‘zbekistonda valyuta kursi va inflyatsiya dinamikasi (2017-2023-yillar)[1]

Yil	USD/UZS kursi (yil oxiri)	O‘zgarish (%)	Inflyatsiya (%)	Real kurs indeksi
2017	8120	-50,2	14,4	86,3
2018	8340	2,7	14,3	92,1
2019	9516	14,1	15,2	88,5
2020	10500	10,3	11,1	94,7
2021	10850	3,3	10,0	97,2
2022	11200	3,2	11,4	95,8
2023	12350	10,3	9,2	91,4

1-jadval ma’lumotlari valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasida musbat bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatadi. 2017-yilda amalga oshirilgan 50 foizdan ortiq devalvatsiya natijasida inflyatsiya 14,4 foizga yetgan bo‘lib, bu valyuta kursi shokining tezkor ta’sirini tasdiqlaydi. Keyingi yillarda valyuta kursi nisbatan barqarorlashgan va inflyatsiya ham pasayish tendensiyasini namoyon etgan. 2020-yilda global pandemiya va milliy valyuta kursidagi o‘zgarishlarga qaramay, inflyatsiya 11,1 foizgacha pasaygan. Bu esa Markaziy bankning qat’iy pul-kredit siyosati ma’lum darajada samarali bo‘lganini ko‘rsatadi. 2023-yilda esa valyuta kursining 10,3 foizga

1 Muallif ishlanmasi

o‘zgarishi sharoitida inflyatsiyani 9,2 foiz darajasida ushlab turishga erishilgan bo‘lib, bu ERPT koeffitsiyentining pasayganini anglatadi.

Real kurs indeksi milliy valyutaning xarid qobiliyatini aks ettiradi va nominal kursdagi o‘zgarishlarni inflyatsiya farqi bilan tuzatadi. 1-jadvaldagi ma’lumotlarga ko‘ra, 2017-yildagi keskin devalvatsiyadan so‘ng real kurs indeksi 86,3 ga tushgan, bu milliy valyutaning haqiqiy qadrsizlanishini ko‘rsatadi. Keyingi yillarda real kurs nisbatan tiklanib, 2021-yilda 97,2 ga yetgan, biroq 2023-yilda yana 91,4 ga tushgan. Bu dinamika O‘zbekiston iqtisodiyotida valyuta kursining ichki va tashqi omillar ta’sirida doimiy ravishda o‘zgarib turishini ko‘rsatadi.

Valyuta kursining inflyatsiyaga ta’sir mexanizmlarini chuqurroq tushunish uchun quyidagi 2-jadvalda transmissiya kanallari va ularning ta’sir darajasi keltirilgan.

2-jadval. Valyuta kursining inflyatsiyaga ta’sir kanallari va ta’sir darajalari[2]

Transmissiya kanali	Ta’sir mexanizmi	Ta’sir tezligi	Ta’sir ulushi (%)
To‘g‘ridan-to‘g‘ri import	Import qilinadigan tovarlar narxining milliy valyutada o‘sishi	1-3 oy	40-45
Xarajatlar kanali	Import qilinadigan xom ashyo va oraliq mahsulotlar narxining o‘sishi	3-6 oy	25-30
Kutilmalar kanali	Inflyatsion kutilmalarning o‘zgarishi va narxlarning oldindan ko‘tarilishi	1-6 oy	15-20
Ish haqi va talab kanali	Real ish haqi va sotib olish qobiliyatining o‘zgarishi	6-12 oy	10-15

2-jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, valyuta kursining inflyatsiyaga eng katta ta’siri to‘g‘ridan-to‘g‘ri import kanali orqali amalga oshadi va bu ta’sir 40–45 foizni tashkil etadi. Bu O‘zbekiston iqtisodiyotining importga nisbatan yuqori darajada bog‘liqligini aks ettiradi. Ayniqsa, oziq-ovqat mahsulotlari, dori-darmonlar, texnika va energiya resurslari sohasida import ulushi yuqori. To‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir 1–3 oy ichida namoyon bo‘ladi, chunki import qiluvchilar valyuta kursi o‘zgarishi bilan bir vaqtda sotish narxlarini qayta hisoblaydi. Xarajatlar kanali esa 25–30 foiz ta’sir ko‘rsatadi va ushbu ta’sir 3–6 oy ichida kuzatiladi, chunki ishlab chiqaruvchilar xomashyo va oraliq mahsulotlar narxining oshishini bosqichma-bosqich yakuniy mahsulot narxlariga o‘tkazadi. Kutilmalar kanali 15–20 foiz ta’sir ulushiga ega bo‘lib, bu kanal psixologik omillar va bozor kutilmalari orqali ishlaydi. Agar iqtisodiy subyektlar valyuta kursining uzoq muddatli pasayishini kutsa, ular narxlarni oldindan oshiradi va bu inflyatsion bosimlarning kuchayishiga olib keladi.

Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda valyuta kursining inflyatsiyaga ta’siri sezilarli va ko‘p kanalli ekanligini ko‘rsatadi. Valyuta kursidagi o‘zgarishlar inflyatsiyaga tezkor ta’sir ko‘rsatadi va ushbu ta’sir bir necha oy davomida saqlanib qoladi. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining pul-kredit siyosati ushbu ta’sirni boshqarishda muhim rol o‘ynaydi va inflyatsiyani maqsadli nazorat qilish mexanizmlari ERPT koeffitsiyentining pasayishiga xizmat qiladi. Biroq, O‘zbekiston iqtisodiyotining importga yuqori bog‘liqligi valyuta kursi barqarorligini ta’minlash zaruratini kuchaytiradi. Tashqi savdo muvozanatini yaxshilash, import o‘rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish va valyuta zaxiralarini ko‘paytirish valyuta kursi barqarorligini oshirishga xizmat qiladi hamda natijada inflyatsion bosimlarni kamaytiradi.

Valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikni boshqarishda pul-kredit siyosatining rolini baholash muhim ahamiyatga ega. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki so‘nggi yillarda inflyatsiyani maqsadli nazorat qilish rejimiga o‘tish ustida izchil ish olib bormoqda. Ushbu rejim valyuta kursi o‘zgarishlariga javoban foiz stavkalarini moslashtirishni talab etadi. Agar valyuta kursi keskin pasaysa, Markaziy bank asosiy stavkani oshirishi mumkin. Bu esa ichki talabni tartibga soladi va inflyatsion bosimlarni yumshatishga yordam beradi. Shu bilan birga, bunday siyosat iqtisodiy o‘sish sur’atlariga ma’lum darajada ta’sir qilishi mumkin. Shu sababli, Markaziy bank inflyatsiyani nazorat qilish va iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlash o‘rtasida muvozanatni saqlashi muhim hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘zbekistonda valyuta kursining shakllanishi va uning inflyatsiya darajasiga ta’siri mexanizmi ko‘p kanalli va murakkab jarayon hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, valyuta kursidagi o‘zgarishlar inflyatsiyaga tezkor va sezilarli ta’sir ko‘rsatadi, ayniqsa to‘g‘ridan-to‘g‘ri import kanali orqali. 2017-yilda amalga oshirilgan valyuta liberallashtirish va devalvatsiya inflyatsiya darajasining oshishiga olib kelgan bo‘lsa-da, keyingi yillarda O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan amalga oshirilgan tartibga solish choralari inflyatsiyani nazorat ostida ushlab turishga yordam berdi. Valyuta kursining inflyatsiyaga o‘tish koeffitsiyenti (ERPT) O‘zbekistonda 0,3–0,4 atrofida bo‘lib, bu rivojlanayotgan mamlakatlar uchun xos ko‘rsatkich hisoblanadi.

2 Muallif ishlanmasi

Valyuta kursining inflyatsiyaga ta’siri uchta asosiy kanal orqali amalga oshadi: to‘g‘ridan-to‘g‘ri import narxlari kanali (40–45 foiz ta’sir), xarajatlar kanali (25–30 foiz ta’sir) va kutilmalar kanali (15–20 foiz ta’sir). Ushbu kanallarning ta’sir tezligi va kuchi O‘zbekiston iqtisodiyotining importga yuqori darajada bog‘liqligini, milliy valyuta kursining o‘zgaruvchanligini va inflyatsion kutilmalarning muhim rolini aks ettiradi. Markaziy bankning pul-kredit siyosati ushbu kanallarni boshqarishda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, inflyatsiyani maqsadli nazorat qilish rejimi ERPT koeffitsiyentining pasayishiga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari O‘zbekiston iqtisodiyotida valyuta kursi barqarorligini ta’minlash inflyatsiyani nazorat qilishning asosiy shartlaridan biri ekanligini ko‘rsatadi. Valyuta kursidagi keskin o‘zgarishlarning ta’sirini kamaytirish uchun bir qator choralarni amalga oshirish maqsadga muvofiq. Birinchidan, tashqi savdo muvozanatini yaxshilash va eksportni diversifikatsiyalash valyuta tushumlarini oshiradi hamda milliy valyutani qo‘llab-quvvatlaydi. Ikkinchidan, import o‘rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish import ulushini kamaytiradi va valyuta kursi o‘zgarishlariga sezgirlikni pasaytiradi. Uchinchidan, valyuta zaxiralarini ko‘paytirish Markaziy bankka valyuta bozorida samarali intervensiyalar amalga oshirish imkonini beradi va kurs barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Pul-kredit siyosatini takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar quyidagilarni o‘z ichiga oladi: inflyatsiyani maqsadli nazorat qilish rejimini to‘liq joriy etish va foiz stavkalarini valyuta kursi o‘zgarishlariga moslashtirishda shaffoflikni oshirish; Markaziy bank mustaqilligini yanada kuchaytirish va uning inflyatsiyani nazorat qilishdagi rolini mustahkamlash; valyuta-kurs siyosati va pul-kredit siyosatini muvofiqlashtirish orqali makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlash. Bundan tashqari, inflyatsion kutilmalarni boshqarish va ommaviy axborot vositalari orqali Markaziy bank siyosatini keng tushuntirish kutilmalar kanalining salbiy ta’sirini kamaytirishga yordam beradi.

O‘zbekiston iqtisodiyotining rivojlanish istiqbollarida valyuta kursi va inflyatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlik dolzarbligini saqlab qoladi. Global iqtisodiy o‘zgarishlar, xalqaro tovar narxlarining tebranishi va geosiyosiy omillar milliy valyuta kursiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli, pul-kredit va valyuta-kurs siyosatini izchil takomillashtirish, iqtisodiyotni diversifikatsiyalash va tashqi shoklarga chidamlilikni oshirish O‘zbekiston uchun ustuvor vazifalardan biri bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5177-son “O‘zbekiston Respublikasida valyuta siyosatini liberallashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. – Toshkent, 2017. – 2-sentabr.
2. Rudiger Dornbusch Expectations and Exchange Rate Dynamics // Journal of Political Economy. – 1976. – Vol. 84. – No. 6. – P. 1161–1176.
3. Rasulov A. Sh. Valyuta kursini liberallashtirish jarayoni va uning O‘zbekiston iqtisodiyotiga ta’siri // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2018. – № 3. – B. 45–52.
4. Мищенко В. И., Науменкова С. В. Трансмиссионный механизм денежно-кредитной политики и особенности его функционирования в переходной экономике // Финансы Украины. – 2005. – № 7. – С. 62–74.
5. Robert Mundell Capital Mobility and Stabilization Policy under Fixed and Flexible Exchange Rates // Canadian Journal of Economics and Political Science. – 1963. – Vol. 29. – No. 4. – P. 475–485.
6. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. Pul-kredit siyosati asoslari (2020–2023-yillar). – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2020–2023.
7. Campa J. M., Goldberg L. S. Exchange Rate Pass-Through into Import Prices // Review of Economics and Statistics. – 2005. – Vol. 87. – No. 4. – P. 679–690.
8. State Committee of the Republic of Uzbekistan on Statistics. O‘zbekiston iqtisodiyotining asosiy ko‘rsatkichlari. – Toshkent, 2023.
9. Норов Х. Т. Инфляция таргетлаш режими шароитида валюта курсининг инфляцияга таъсир канали // O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki ekspertlar xulosalari. – 2019. – № 2. – B. 78–89.
10. International Monetary Fund Republic of Uzbekistan: Staff Report for the 2022 Article IV Consultation. – Washington, D.C.: IMF, 2022. – Country Report No. 22/315.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 4

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz